

Strategi

Planeringsstrategi

för Region Gotlands översiktsplan

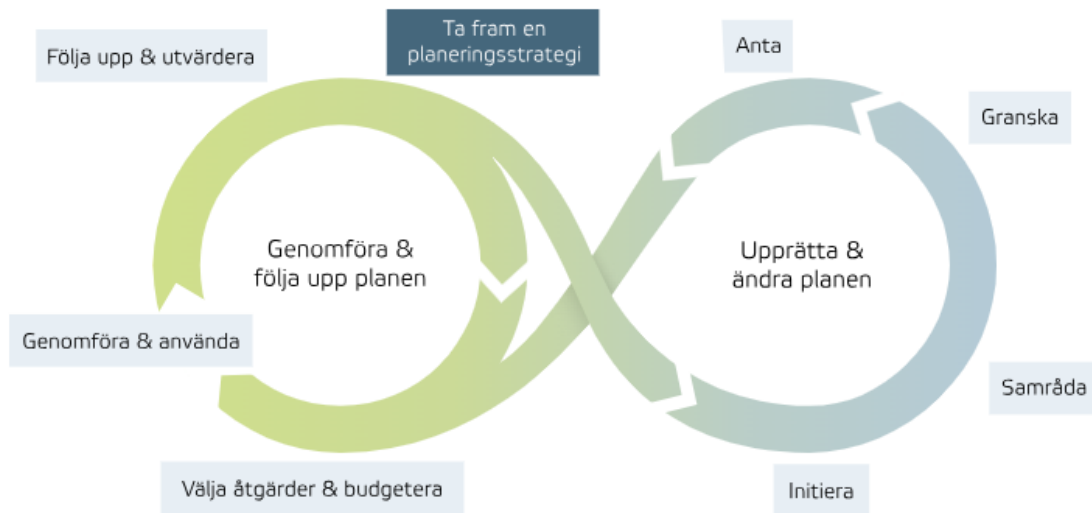
Fastställt av regionfullmäktige
Framtagen av regionstyrelseförvaltningen
Datum [Beslut/Publiceringsdatum]
Antagen 2024-xx-xx
Ärendenr RS 2024/284
Version [1.0]

Planeringsstrategi

Innehåll

1 Inledning	3
1.1 Planeringsstrategi enligt plan- och bygglagen.....	4
2. Gällande översiktsplan	4
3. Ändrade planeringsförutsättningar sedan 2010	4
3.1 Ändrad lagstiftning.....	5
Ställningstagande.....	5
3.2 Nya eller förändrade förutsättningar	6
Ställningstagande.....	7
4. Översiktsplanens aktualitet och fortsatt översiktsplanearbete.....	8
Ställningstagande fortsatt översiktsplanearbete	8

1 Inledning

Boverket (2023). *Ta fram planeringsstrategin*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/processen-for-oversiktsplanering/genomfora/ta-fram-planeringsstrategin/> Hämtad 2024-03-25.

Den 1 april 2020 ändrades 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900), vilket innebär att den tidigare aktualitetsprövningen av översiktsplaner ersatts av en planeringsstrategi. Som Boverkets process för översiktlig planering ovan visar behöver varje kommun ha en aktuell översiktsplan. Därför har kravet på att kommunfullmäktige (för Gotlands del regionfullmäktige) ska anta en planeringsstrategi under de första två åren efter ett ordinarie val, införts i lagstiftningen. Om kommunfullmäktige har antagit en ny översiktsplan inom samma tidsperiod behöver kommunen inte anta en planeringsstrategi.

Region Gotlands första planeringsstrategi ska ha antagits senast 11 september 2024.

Det är en lagstyrd process som kräver att kommunerna minst en gång varje mandatperiod tar upp översiktsplanen för prövning. Det krävs inget särskilt samråd eller någon miljöbedömning av planeringsstrategin. Planeringsstrategin innebär inte heller att något ändras i översiktsplanen.

Det finns dock inga hinder för kommunen att lyfta översiktsplanen oftare än så och det ger förutsättningar för att ta beslut om att fördjupa underlag eller ta fram planer eller program som kan leda till att översiktsplanens ambitioner uppnås. Därmed kan planeringsstrategin även vara ett verktyg för flera förvaltningar utifrån exempelvis bostadsförsörjning, trafik- och infrastrukturplanering eller inom andra verksamhetsområden som berör den fysiska planeringen.

1.1 Planeringsstrategi enligt plan- och bygglagen

De formella kraven på planeringsstrategins innehåll är av begränsad omfattning vilket möjliggör att strategin kan hållas kortfattad. Det innebär också att det finns goda

förutsättningar för att strategin ska kunna utformas efter den enskilda kommunens behov och förutsättningar (jfr prop. 2019/20:52 sid. 46).

En planeringsstrategi ska enligt 3 kap 23§ plan- och bygglagen (PBL) innehålla:

Ställningstagande kring ändrade planeringsförutsättningar

Kommunfullmäktige ska ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet.

Ställningstagande till översiktsplanens aktualitet

Kommunfullmäktige ska bedöma i vilken utsträckning översiktsplanen är aktuell i förhållande till kraven i 3§, 4§ andra stycket 1 och 2 samt 5§ i PBL. Det är översiktsplanen i dess helhet, inklusive eventuella ändringar, som ska bedömas.

Ställningstagande till kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen

Det centrala i planeringsstrategin är kommunens ställningstagande till den fortsatta översiktsplaneringen. Strategin i sig innebär dock ingen ändring av översiktsplanen utan ska enbart tala om vad kommunen ska fokusera på i översiktsplaneringen och om det finns delar av planen som behöver ändras.

En planeringsstrategi kan ändras fram till nästa ordinarie val.

För Region Gotland gäller att regionfullmäktige antar planeringsstrategin.

2. Gällande översiktsplan

Nu gällande översiktsplan Bygg Gotland 2010-2025 antogs av dåvarande kommunfullmäktige år 2010 och vann laga kraft 2010-07-15.

Efter 2010 har tre fördjupade översiktsplaner antagits, FÖP Storsudret & Burgsvik 2025, FÖP Fårö 2025 samt FÖP Österganslandet & Katthammarsvik 2025. Även ett program för Klintehamns utveckling har antagits, Program Klintehamn 2030.

Översiktsplan Bygg Gotland 2010-2025 aktualitetsförklarades år 2014 och under aktualitetsprövningen år 2018 gjordes bedömningen att översiktsplanen var föremål för en revidering på grund av förändrade planeringsförutsättningar.

3. Ändrade planeringsförutsättningar sedan 2010

Sedan 2010 har lagstiftning med relevans för den fysiska planeringen ändrats liksom en rad planeringsförutsättningar på Gotland. Här redovisas kortfattat de med störst bäring på den översiktliga planeringen.

3.1 Ändrad lagstiftning

Plan- och bygglagen

Den 1 augusti 2018 ändrades 3 kap. 5 § PBL i syfte att förbättra beredskapen i kommunerna för klimatförändringar. Förändringen innebär att det av översiktsplanen ska framgå hur kommunen ser på risken för skador på den byggda miljön.

Miljöbalken

Den 1 januari 2018 fick Miljöbalken ett nytt 6 kapitel med det nya namnet miljöbedömningar. Parallellt infördes ändringar i PBL:s 3, 4 och 5 kapitel. En del begrepp i lagstiftningen har ändrats. Dessa ändringar ska tillämpas på planer som påbörjas efter 1 januari 2018.

Barnkonventionen

I januari 2020 blev Barnkonventionen svensk lag. Detta förstärker barnrätten vid tillämpningen av andra lagar, exempelvis PBL. Barns intressen ingår i princip i alla de intressen som anges i 2 kap. PBL och även i en del andra bestämmelser i PBL.

Bostadsförsörjning

Bostadsförsörjningslagen ändrades den 1 oktober 2022. Lagändringen innebär bland annat att kommunen ska analysera vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Fortsatt gäller att varje kommun ska planera för bostadsförsörjningen genom riktlinjer och att riktlinjerna för bostadsförsörjningen ska antas av kommunfullmäktige under varje mandatperiod. Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen ska vara vägledande i arbetet med översiktsplanen när det gäller att främja bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

Allmänna vattentjänster

Översiktsplanen är kommunens mest betydelsefulla planeringsverktyg för att bidra till en trygg vattenförsörjning. Ett nytt dricksvattendirektiv är antaget och i betänkandet ”En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet SOU 2021:81” föreslås hur EU:s nya dricksvattendirektiv ska genomföras i svensk lagstiftning med start från 2023. Den 1 januari 2023 träder ändringen i lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) i kraft och börjar tillämpas 31 december 2023. Lagändringen innebär bland annat att det i varje kommun ska finnas en aktuell vattentjänstplan. Det framgår även i förtydligande i bedömningen av 6 § att särskild hänsyn ska tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

Digitala översiktsplaner

I början av februari 2023 tog regeringen beslut om en ändring i plan- och byggförordningen som ställer krav på att översiktsplaner och regionplaner ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Regeringens beslut innebär att alla översiktsplaner och regionplaner som påbörjas efter den 31 december 2026 ska utformas så att uppgifterna i dem kan tillgängliggöras och behandlas digitalt. Kravet gäller även vid ändring av en översiktsplan som påbörjas efter den 31 december 2026.

Ställningstagande

Sedan 2018 då uppdraget gavs om att revidera översiktsplanen Bygg Gotland 2010-2025 har ett arbete genomförts med att implementera ny lagstiftning inom relevanta sakområden som regionen hanterar i sin ordinarie verksamhet. Detta i syfte att förbereda för antagandet av en ny översiktsplan.

3.2 Nya eller förändrade förutsättningar

Länsstyrelsen i Gotlands län lämnade 2018 en sammanfattande redogörelse för Gotlands län gällande planeringsunderlag samt statliga intressen av betydelse för den fysiska planeringen på Gotland. Ett antal nya statliga intressen såsom havsplan, riksintressen för flyg, mineral, hamnar, kultur och friluftsliv samt arbete med Agenda 2030 uppmärksammades. Även ett antal nya regionala styrdokument och strategier som kommande bostadsförsörjningsplan, regional utvecklingsstrategi, VA-strategi/plan, serviceutbudsutredning, miljöprogram, energiplan, arkitekturprogram, med flera var under framtagande.

Sedan dess har Totalförsvarets intressen utökats på Gotland i och med försvarets återetablering. Naturvårdsverket har också initierat en utredning kring ny nationalpark på norra Gotland (Bästräsk). Nationella mål för grön energiomställning påverkar också förutsättningarna för den fysiska planeringen.

Dessutom har en ny Regional utvecklingsstrategi för Gotland, RUS Vårt Gotland 2040, antagits 2022, liksom Klimatanpassningsplan för Gotland, 2023 och Grönplan för Gotland, 2023. Den försämrade vattensituationen på Gotland har lett till behovet att samordna arbetet med VA-strategi och VA-plan med den översiktliga fysiska planeringen. En Vattentjänstplan för Region Gotland har fått beslut om samråd och granskning i februari 2024.

Nuvarande översiktsplan innehåller idag 13 delar varav 12 stycken fördjupade översiktsplaner. Ett antal av dessa är av äldre modell och har antagits före den 1 januari 2004. De kommer upphävas med automatik efter utgången av 2025 i och med ny plan- och bygglagstiftning.

I ett regionalt projekt för att nå en mer digitaliserad samhällsbyggnadsprocess (DISA) ingick Digital ÖP som ett delprojekt för att möta statliga krav på digitala planer.

Sedan nuvarande översiktsplan antogs har följande nationella och regionala mål, planer och program antagits som har påverkan på den fysiska planeringen:

- Regional utvecklingsstrategi för Gotland, Vårt Gotland 2040
- Genomförandeprogram: Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland 2023-2027, Region Gotland
- Genomförandeprogram för klimat, miljö och energi, 2023-2027 Region Gotland
- Genomförandeprogram för näringslivets förutsättningar och innovation, 2023-2027 Region Gotland
- Strategi för långsiktigt hållbart serviceutbud på Gotland
- Regionalt program för arbetet med förorenade områden 2015-2017, i Gotlands län
- Vision och strategi för Gotlands VA-försörjning 2030
- VA-plan för Gotland 2018-2030
- Prioriteringsmodell för detaljplaneuppdrag, Region Gotland
- Policy för Gotlands vatten- och avloppsförsörjning 2040 (under framtagande)

- Regional vattenförsörjningsplan för Gotlands län (Länsstyrelsen Gotlands län)
- Region Gotlands dagvattenhandbok
- Från avlopp till resurs (Svenskt vatten 2020)
- Riktlinjer för bostadsförsörjning 2020-2023, Region Gotland
- Grönplan för Gotland 2023
- Cykelplan för Visby 2015-2025
- Region Gotland avfallsplan 2020-2030
- FN:s Barnkonvention
- Nationell vindbruksplan
- Ekologisk hållbar vindkraft i Östersjön. Rapport 7055.
- Naturvårdsverket 2022.
- Länsplan för regional transportinfrastruktur 2022-2033
- Regionalt trafikförsörjningsprogram för Gotland
- Parkeringsstrategi Gotland
- Program för god jämlik jämställd hälsa på Gotland 2020-2023,
- Sociotopkarteringar framtagna av Region Gotland
- Statlig havsplan
- Förslag till ändrade havsplaner 2023
- Färdplanen Energipilot Gotland, 2019
- Regional besöksnäringstrategi för Gotland
- Framtidens förskola och grundskola på Gotland
- Riktlinjer för markexploatering och försäljning av mark och fastigheter, Region Gotland
- Fastighetspolicy för Region Gotland
- Region Gotlands bredbandsstrategi
- Hansestaden Visby–strategi och handlingsplan för världsarvet 2020-2030
- Kulturmiljöprogram för Gotland
- Byggnadsordning för Visby Innerstad
- Region Gotlands Kulturplan 2021-2024
- Regional klimatanpassningsplan Gotlands län
- Nationell strategi för Klimatanpassning
- Klimatanpassningsplan för Gotland
- Regional bostadsmarknadsanalys Gotlands län 2023. Länsstyrelsen på Gotland
- Nationalparksplan för Sverige – Långsiktig plan
- Nationalparksutredning Bäste träsk
- Riktlinjer och handlingsplan för lekplatser och utegym, badplatsstrategi, stadsodling, trädpolicy
- Region Gotlands miljöprogram
- Handlingsplan för skydd mot olyckor perioden 2024-2027, Region Gotland.
- Riktlinjer för laddinfrastruktur, Region Gotland

Ställningstagande

Regionen har tagit del av nya planeringsförutsättningar vilka ligger till grund för behovet av en revidering av översiktsplanen. De nya förutsättningarna har behandlats i granskningsförslaget till ny översiktsplan. I övrigt finns uppdaterat planeringsunderlag rörande exempelvis riksintressen tillgängligt för handläggning av plan- och bygglovsärenden.

4. Översiktsplanens aktualitet och fortsatt översiktsplanearbete

Regionstyrelsens beslutade 2018 att ge regionstyrelseförvaltningen i uppdrag att inleda arbetet med revidering av Bygg Gotland – översiktsplan för Gotlands kommun 2010-2025. Arbetet med revidering av översiktsplanen inleddes under 2019.

Med anledning av uppdraget med att ta fram en regional utvecklingsstrategi startade arbetet med revideringen av översiktsplanen med en tidig dialog år 2020. Detta med anledning av att den regionala utvecklingsstrategins vision och mål även skulle utgöra översiktsplanens program och att översiktsplanen ska vara den regionala utvecklingsstrategins fysiska uttryck. Den regionala utvecklingsstrategin antogs 2021.

En viktig ambition med revideringen av översiktsplanen är att samla relevant planeringsunderlag och det innebär att det har gjorts en generell aktualisering av många gällande dokument. Nuvarande översiktsplan har tretton delar, varav en övergripande översiktsplan och tolv fördjupade översiktsplaner. Dessa är nu prövade och inarbetade i förslag till ny översiktsplan och föreslås ersätta de äldre planerna. En genomgång har också gjorts av äldre planprogram och bebyggelsestrategier och i de fall de fortfarande ansetts vara aktuella så är de relevanta delarna nu en del av underlaget till den nya översiktsplanen.

Förslag till ny översiktsplan för Gotland var ute på samråd under 2022 och har varit under granskning 13 mars-22 maj 2024. Antagande av en ny översiktsplan beräknas att ske av regionfullmäktige i december 2024. Bedömningen är att Bygg Gotland 2010-2025 ger fortsatt relevant vägledning vad gäller mark- och vattenanvändning på Gotland och att planeringsprinciperna i huvudsak har bäring på den regionala utvecklingsstrategins mål och inriktningar. Uppdaterat planeringsunderlag rörande nya riksintresseanspråk finns tillgängligt i framtagna granskningshandling Översiktsplan för Gotland 2040. Fram till dess att den nya översiktsplanen har vunnit laga kraft gäller Bygg Gotland 2010-2025 med tillhörande fördjupade översiktsplaner.

Ställningstagande fortsatt översiktsplanearbete

- Preliminärt planeras för ett antagande av en ny översiktsplan av regionfullmäktige i december 2024 och ersätter då Översiktsplan Bygg Gotland 2010-2015 som gäller fram till dess i sin helhet.
- År 2025 inleds arbetet med implementering av den nya översiktsplanen och arbete med digitaliseringens möjligheter för en kontinuerlig och rullande översiktsplaneprocess.
- En aktivitetslista tas fram för genomförandet av översiktsplanen med tillhörande prioritering.
- Framtagande av process för hur Region Gotland arbetar med en kontinuerlig översiktlig planering.
- En ny planeringsstrategi ska tas fram senast september 2028 med bäring på den nya översiktsplanen. Möjligheter finns att utifrån behov revidera denna planeringsstrategi innan dess.

